

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

**privind excepțiile de neconstituționalitate
a articolului 60 alin. (4) din Codul penal,
în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024**

(întreruperea prescripției tragerii la răspundere penală)

(sesizările nr. 71g/2024 și nr. 158g/2024)

CHIȘINĂU

16 aprilie 2025

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 60 ALIN. (4) DIN CODUL PENAL

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
lui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
lui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate la 26 martie 2024 și 19 iulie 2024,
Examinând sesizările menționate în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 16 aprilie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizările nr. 71g/2024 și nr. 158g/2024 privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 60 alin. (4) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, ridicate din oficiu de dl judecător Ghenadie Eremciuc, în dosarele nr. 1-664/2019 și nr. 1-62/2023, pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central.

2. Sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, de dl judecător Ghenadie Eremciuc de la Judecătoria Bălți, sediul central.

3. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor și a motivelor care stau la baza criticilor de neconstituționalitate, Curtea a decis conexarea lor într-un singur dosar, pe baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, dosar căruia i-a atribuit numărul 71g/2024.

4. În cadrul examinării sesizărilor, domnul judecător Serghei Țurcan i-a prezentat Plenului o cerere de abținere de la examinarea cauzei. Analizând motivele invocate, Curtea Constituțională a decis admiterea cererii.

5. Prin decizia Curții Constituționale din 21 noiembrie 2024, sesizările au fost declarate admisibile, fără a se prejudeca fondul cauzei.

6. În procesul examinării cauzei, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Procuraturii Generale, Institutului de Reforme Penale, Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova, Centrului de Resurse Juridice din Moldova și Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

7. La ședința plenară publică a Curții a fost prezent dl judecător Ghenadie Eremciuc, autor al sesizărilor. Parlamentul a fost reprezentat de dl Serghei Pleșca. Guvernul a fost reprezentat de dl Eduard Serbenko. Procuratura Generală a fost reprezentată de dl Sergiu Brigai.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiilor principale

Circumstanțele cauzei nr. 1-664/2019 (sesizarea nr. 71g/2024)

8. Circumstanțele cauzei, așa cum au fost menționate de autorul sesizării, sunt următoarele.

9. La 1 octombrie 2019, cauza penală de învinuire a dlui Igor Rotaru a fost repartizată judecătorului Judecătoriei Bălți spre examinare în fond. Potrivit rechizitoriului, dl Igor Rotaru este învinuit că la 20 octombrie 2018 a comis fapte reprobabile care se încadrează în infracțiunea prevăzută de articolul 201¹ alin. (1) lit. b) (*violența în familie*) din Codul penal. În procesul de examinare a cauzei s-a pus în discuție încetarea procesului penal, dată fiind împlinirea termenului de prescripție de tragere la răspundere penală stabilit de articolul 60 alin. (1) lit. b) din Codul penal.

10. În acest context, acuzatorul a menționat că pe rolul Judecătoriei Bălți se află o altă cauză în privința dlui Igor Rotaru, fiind învinuit de comiterea, la data de 11 noiembrie 2023, a infracțiunii prevăzute de articolul 287 alin. (1) (*huliganismul*) din Codul penal. Acuzatorul a menționat că, potrivit articolului 60 alin. (4) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, prin comiterea huliganismului s-a întrerupt cursul termenului prescripției tragerii la răspundere penală a dlui Igor Rotaru pentru comiterea infracțiunii de violență în familie. Prin urmare, acuzatorul a solicitat ca procesul să nu fie încetat pe baza împlinirii termenului de prescripție, ci să fie constatată vinovăția dlui Igor Rotaru la comiterea infracțiunii de violență în familie și să-i fie stabilită pedeapsa închisorii de șase luni.

11. Printr-o încheiere din 15 martie 2024, Judecătoria Bălți a ridicat din oficiu excepția de neconstituționalitate a articolului 60 alin. (4) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

Circumstanțele cauzei nr. 1-62/2023 (sesizarea nr. 158g/2024)

12. La 27 ianuarie 2023 cauza penală de învinuire a dlui Igor Stoica a fost repartizată judecătorului Judecătoriei Bălți spre examinare în fond. Potrivit rechizitoriului, dl Igor Stoica este învinuit că la 3 decembrie 2022 a comis fapte reprobabile care se încadrează în infracțiunea prevăzută de articolul 264¹ alin. (1) (*conducerea mijlocului de transport cu depășirea limitelor de alcool admisibile sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe*) din Codul penal.

13. De asemenea, pe data de 12 februarie 2024, Judecătoriei Bălți i-a fost remisă spre examinare cauza penală de acuzare a dlui Igor Stoica de comiterea infracțiunii prevăzute la articolul 201¹ alin. (1) lit. a) (*violența în familie*) din Codul penal. Potrivit rechizitoriului, dl Igor Stoica este învinuit că pe data de 3 decembrie 2023 a comis fapte reprobabile ce se încadrează în infracțiunea violență în familie.

14. Prin încheierea Judecătoriei Bălți din 7 iunie 2024, cauzele penale menționate *supra* au fost conexe.

15. Printr-o încheiere din 21 iunie 2024, Judecătoria Bălți a ridicat din oficiu excepția de neconstituționalitate a articolului 60 alin. (4) din Codul penal,

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 60 ALIN. (4) DIN CODUL PENAL

în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

16. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-a asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 24 Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

„(1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

(2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

(3) Pedepsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 60 ALIN. (4) DIN CODUL PENAL

[...].”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 114

Înfăptuirea justiției

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 115

Instanțele judecătorești

„(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

(3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.”

17. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 60

Prescripția tragerii la răspundere penală

„(1) Persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat următoarele termene:

- a) 2 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare;
- b) 5 ani de la săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave;
- c) 15 ani de la săvârșirea unei infracțiuni grave;
- d) 20 de ani de la săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave;
- e) 25 de ani de la săvârșirea unei infracțiuni excepțional de grave.

[...]

(4) Prescripția se va întrerupe dacă, până la expirarea termenelor prevăzute la alin. (1), persoana va săvârși o infracțiune pentru care, conform prezentului cod, poate fi aplicată pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 2 ani. Calcularea prescripției în acest caz începe din momentul săvârșirii unei infracțiuni noi.

[...].”

[Articolul 60 în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, în vigoare din 7 septembrie 2024.]

ÎN DREPT

I. Argumentele autorului excepțiilor

18. Autorul excepțiilor susține că prevederile contestate obligă instanța de judecată să constate întreruperea prescripției de tragere la răspundere penală a inculpatului atunci când acesta a comis o infracțiune nouă, deși nu este pronunțată o hotărâre definitivă pe marginea acestei fapte. Autorul afirmă că până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, operează prezumția nevinovăției persoanei acuzate.

19. Autorul pretinde că pentru respectarea prezumției nevinovăției în contextul normei contestate judecătorul ar trebui să aștepte pronunțarea unei hotărâri definitive în cazul infracțiunii comise mai recent și să se pronunțe ulterior cu privire la împlinirea sau la întreruperea termenului de prescripție. Totodată, autorul menționează că această soluție ar încălca dreptul părții vătămate de a avea parte de o examinare a procesului penal într-un termen rezonabil.

20. În mod suplimentar, autorul a menționat că prevederile contestate au fost modificate prin Legea nr. 136 din 6 iunie 2024, care a intrat în vigoare la 7 septembrie 2024. Totuși, potrivit articolului IV din Lege, în cazul infracțiunilor comise până la intrarea în vigoare a acestei legi, calcularea termenului de prescripție se efectuează conform condițiilor și termenelor stabilite de prevederile anterioare. Prin urmare, autorul susține că prevederile contestate mai produc consecințe juridice și urmează a fi aplicate în cauzele penale aflate pe rolul instanțelor judecătorești.

21. Autorul excepțiilor a menționat că prevederile contestate contravin articolelor 4, 7, 8, 16, 20, 21, 23, 24, 26, 54, 114 și 115 din Constituție.

II. Aprecierea Curții

A. Admisibilitatea

22. Prin Decizia sa din 21 noiembrie 2024, Curtea a confirmat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări stabilite în jurisprudența sa constantă.

23. Curtea a reținut că excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

24. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

25. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 60 alin. (4) din Codul penal în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024. Curtea a constatat că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

26. Totodată Curtea a reținut că prevederile contestate de autor au fost modificate prin Legea nr. 136 din 6 iunie 2024, potrivit căreia prescripția răspunderii penale se întrerupe atunci când cauza penală ajunge în instanța de judecată pentru a fi examinată în fond.

27. Potrivit jurisprudenței Curții, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată atât în privința actelor normative în vigoare, cât și în privința actelor care nu mai sunt în vigoare, dacă sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte, iar norma este aplicabilă în cazul raporturilor juridice litigioase și este determinantă pentru soluționarea cauzei (DCC nr. 151 din 17 noiembrie 2022, § 22).

28. Așadar, dat fiind faptul că, potrivit articolului IV din Legea nr. 136, prevederile contestate rămân aplicabile în cazul infracțiunilor sau contravențiilor comise până la intrarea în vigoare a Legii nr. 136, Curtea a decis să efectueze controlul constituționalității prevederilor în discuție.

29. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în cadrul a două cauze penale aflate pe rolul Judecătoriei Bălți. În cadrul examinării cauzelor penale s-a pus în discuție prescripția tragerii la răspundere penală a inculpaților pentru faptele de care sunt acuzați, pe de o parte, și comiterea de către aceștia a unor infracțiuni noi în interiorul termenului de prescripție, pe de altă parte. Curtea a considerat că prevederile contestate de autor pot fi aplicate în cauzele aflate pe rolul Judecătoriei Bălți.

30. Curtea a reținut că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența a cel puțin unui drept garantat de Constituție (DCC nr. 190 din 21 decembrie 2023, §23).

31. Autorul excepțiilor a susținut incidența articolelor 4 (*drepturile și libertățile omului*), 7 (*Constituția, Lege Supremă*), 8 (*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*), 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 21 (*prezumția nevinovăției*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 24 (*dreptul la viață și la integritate fizică și psihică*), 26 (*dreptul la apărare*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*), 114 (*înfăptuirea justiției*) și 115 (*instanțele judecătorești*) din Constituție.

32. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolele 4, 7, 8 și 23 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorii excepțiilor de neconstituționalitate trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unei ingerințe în drepturile garantate de Constituție (DCC nr. 90 din 25 iulie 2023, § 19).

33. Cu referire la articolul 16 din Constituție, Curtea a reiterat că acesta devine incident numai atunci când se demonstrează existența unui tratament diferențiat aplicat exercițiului unui drept garantat de Constituție (DCC nr. 68 din 29 iunie 2023, § 18).

34. Articolul 54 din Constituție îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Pentru a putea fi aplicat, trebuie să se constate, de asemenea, incidența unui drept fundamental (HCC nr. 8 din 5 aprilie 2022, § 26).

35. Referitor la incidența articolului 24 din Constituție, Curtea a reținut că autorul excepțiilor nu a argumentat de ce dispozițiile contestate contravin prevederilor constituționale. Simpla trimitere la prevederile constituționale nu poate fi considerată o critică de neconstituționalitate. Având în vedere acest

aspect și dat fiind faptul că nu poate identifica, din oficiu, argumente în favoarea autorului, Curtea a reținut că sesizările în această parte sunt inadmisibile și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond (a se vedea DCC nr. 111 din 12 septembrie 2023, § 16).

36. Cu referire la incidența articolelor 20, 21, 26, 114 și 115 din Constituție, autorul sesizărilor a susținut, în principal, că prevederile contestate, care stabilesc că prescripția se va întrerupe dacă persoana va comite o nouă infracțiune, încalcă prezumția nevinovăției și dreptul persoanei acuzate de comiterea unui delict de a-i fi stabilită vinovăția în cursul unui proces judiciar, cu pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive.

37. Referitor la incidența articolelor 20 și 26 din Constituție, Curtea a reținut că prevederile contestate nu instituie vreo interdicție de acces la justiție sau a dreptului la apărare al persoanei acuzate de delict. Prin urmare, articolele 20 și 26 din Constituție nu sunt incidente în această cauză.

38. Referitor la articolele 114 și 115 din Constituție, Curtea a reținut că prevederile contestate nu reprezintă o imixtiune în competența exclusivă a instanțelor judecătorești de a judeca. Deși prevederile contestate obligă instanța de judecată să se pronunțe cu privire la întreruperea termenului de prescripție, doar instanța judecătorească sesizată rămâne competentă să se pronunțe asupra acuzației. Curtea constată că nimic din textul articolului 60 alin. (4) din Codul penal nu conduce la ideea că procesul penal privind a doua pretinsă infracțiune se va desfășura potrivit altor reguli decât cele stabilite de Codul penal și de Codul de procedură penală, inclusiv cu respectarea prezumției de nevinovăție și a principiului *in dubio pro reo*. Astfel, Curtea a respins ca nefondată critica autorului excepțiilor din acest capăt.

39. Articolul 21 din Constituție garantează principiul prezumției de nevinovăție, potrivit căruia orice persoană acuzată de comiterea unui delict este prezumată nevinovată până atunci când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

40. Principiul prezumției de nevinovăție impune, *inter alia*, ca la îndeplinirea funcțiilor lor instanțele de judecată să nu pornească de la ideea preconcepută potrivit căreia persoana acuzată de comiterea unui delict l-a și comis. Principiul prezumției de nevinovăție impune ca sarcina probei să-i revină acuzării, iar situațiile echivoce să fie interpretate în favoarea celui acuzat (*in dubio pro reo*). Presumția de nevinovăție implică dreptul acuzatului de a-și proba nevinovăția și de a nu se autoincrimina.

41. Principiul prezumției de nevinovăție este garantat și de articolul 6 § 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care stabilește că orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până atunci când vinovăția sa va fi legal stabilită. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a reiterat că articolul 6 § 2 urmărește să prevină subminarea unui proces penal echitabil prin declarații prejudiciabile făcute în strânsă legătură cu aceste proceduri. Presumția de nevinovăție este unul dintre elementele procesului penal echitabil care este cerut de paragraful 1 (a se vedea *Mokhov v. Rusia*, 4 martie 2010, § 28 și cauzele citate acolo).

42. Curtea Europeană a notat că articolul 6 § 2 din Convenția Europeană se poate aplica hotărârii judecătorești pronunțate în cadrul unui proces care nu era îndreptat împotriva unui reclamant care avea calitatea de „acuzat”, dar care, cu

toate acestea, se referă și are o legătură cu procesul penal aflat simultan în curs de desfășurare împotriva sa și implică o apreciere prematură a vinovăției sale (a se vedea *Böhmer v. Germania*, 3 octombrie 2002, §§ 66 - 68; *Diamantides v. Grecia* (nr. 2), 19 mai 2005, §§ 34-35).

43. Într-o altă cauză, Curtea Europeană a constatat că articolul 6 § 2 este aplicabil și în procedura de revocare a unei decizii de suspendare condiționată a executării pedepsei cu închisoarea în care s-a făcut referire la noua anchetă penală în curs împotriva reclamantului (a se vedea *El Kaada v. Germania*, 12 noiembrie 2015, § 37).

44. În această cauză, autorul contestă prevederile referitoare la prescripția răspunderii penale. Prin natura sa juridică, prescripția tragerii la răspundere penală sau prescripția executării pedepsei reprezintă o renunțare anticipată a autorităților de a trage la răspundere penală sau de a impune sancțiuni penale, dacă acestea nu s-au produs într-o perioadă apreciată de legislator ca fiind rezonabilă.

45. Curtea a subliniat în jurisprudența sa că răspunderea penală, ca mijloc de realizare a ordinii de drept prin constrângere, trebuie să intervină cât mai curând după săvârșirea infracțiunii. Justificarea prescripției este strâns legată de rațiunea represiunii penale, care, după trecerea unui interval îndelungat de timp de la săvârșirea infracțiunii, devine inefficientă în raport cu scopul pedepsei penale. De asemenea, prescripția răspunderii penale mai urmărește garantarea securității juridice prin fixarea unor termene pentru intentarea acțiunilor penale (HCC nr. 14 din 27 mai 2014, § 54-55).

46. Curtea a reținut că prevederile contestate din articolul 60 din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, reglementează condițiile în care prescripția tragerii la răspundere penală se întrerupe. Așadar, Curtea a observat că prevederile contestate condiționează întreruperea prescripției tragerii la răspundere penală de comiterea unei infracțiuni noi pentru care este prevăzută pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de doi ani. Curtea va analiza dacă motivul de întrerupere a termenului de prescripție, așa cum este formulat, obligă instanțele de judecată să constate vinovăția persoanei la comiterea acelei infracțiuni.

47. Având în vedere criticile avansate de autor, Curtea este chemată să stabilească, în lumina principiului prezumției nevinovăției, dacă prevederile contestate induc ideea că persoana acuzată de comiterea unei infracțiuni noi este considerată vinovată în cadrul altui proces penal, înainte ca vinovăția acesteia să fie stabilită printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

48. În concluzie, Curtea a reținut că aspectele de drept prezentate în sesizări în raport cu articolul 60 alin. (4) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, reclamă o analiză complexă în fond prin prisma articolului 21 din Constituție.

III. Argumentele autorităților și ale organizațiilor cărora le-a fost solicitată și care și-au prezentat opinia

49. Parlamentul menționează că articolul 3 din Codul penal garantează respectarea principiului nevinovăției. Alineatul (1) prevede că nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni nici supus unei pedepse penale, decât în baza unei hotărâri a instanței de judecată și în strictă conformitate cu

legea penală, iar alineatul (2) din același articol prevede că interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sunt interzise. Totodată, Parlamentul notează că, potrivit cadrului juridic național, în Republica Moldova numai hotărârile definitive și irevocabile pronunțate de instanțe pot constitui *res judicata*.

50. În opinia sa, Parlamentul notează că, suplimentar la textul contestat de autorul excepțiilor, Codul penal conține și alte prevederi, cum ar fi „persoana care a săvârșit o faptă ce conține semnele componenței de infracțiune poate fi liberată de răspundere penală de către procuror în cadrul urmăririi penale”, „persoana care pentru prima oară a săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală”, „în privința persoanei puse sub învinuire pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, care își recunoaște vinovăția”, „căința activă”, „persoana care s-a autodenunțat de bună voie” etc. În opinia Parlamentului, aceste texte trebuie interpretate conform scopului dispozițiilor din care sunt desprinse, combinat cu principiul legalității.

51. Parlamentul menționează că norma în discuție nu operează cu autoritatea lucrului judecat. Dacă s-ar admite această ipoteză, motiv pentru întreruperea termenului de prescripție nu ar fi că persoana a comis o nouă infracțiune, dar constatarea antecedentelor penale. În concluzie, Parlamentul susține că textul contestat nu contravine principiului prezumției nevinovăției.

52. În opinia sa, Guvernul notează că prezumția de nevinovăție reprezintă o garanție fundamentală în procesul penal, protejând persoanele împotriva oricărui abuz în stabilirea și aplicarea răspunderii penale. Orice persoană acuzată de comiterea unei infracțiuni are dreptul la o procedură legală riguroasă, menită să stabilească vinovăția sa dincolo de orice dubiu rezonabil.

53. În acest context, Guvernul susține că dispozițiile articolului 60 alineatul (4) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, referitoare la întreruperea prescripției, nu constituie o sancțiune penală și nici nu prezumă vinovăția persoanei. Aceste prevederi reprezintă o măsură procedurală menită să prevină impunitatea celor care au comis infracțiuni în interiorul termenului de prescripție și nicidecum nu constituie o condamnare anticipată.

54. Totodată, Guvernul susține că prevederile în discuție corespund exigențelor calității legii și textul „[...] persoana va săvârși o infracțiune [...]” presupune existența unei hotărâri definitive de condamnare. Judecătorul care examinează cauza penală cu privire la comiterea primei infracțiuni trebuie să pronunțe o soluție în termenul de prescripție impus de legislator și să nu aștepte pronunțarea unei sentințe în cauza penală cu privire la cea de-a doua infracțiune comisă. În concluzie, Guvernul menționează că criticile avansate de autorul sesizărilor se referă, mai curând, la o chestiune de interpretare și aplicare a prevederilor contestate și nicidecum de constituționalitate.

55. În opinia sa, Procuratura Generală subliniază că prevederile în discuție sunt aplicabile nu doar la etapa judecării cauzei penale, ci și la etapa urmăririi penale de către procuror și, prin urmare, acestea urmează a fi interpretate și aplicate în mod diferit, în funcție de etapa procesului penal.

56. Astfel, dacă la faza urmăririi penale se pune în discuție întreruperea termenului de prescripție pentru o anumită faptă prejudiciabilă, actul care ar produce întreruperea prescripției ar fi ordonanța de punere sub învinuire cu privire la cea de-a doua faptă comisă. În acest context, Procuratura Generală a

menționat că ordonanța de punere sub învinuire se emite de către procuror atunci când există probe că persoana a săvârșit o infracțiune. Dat fiind faptul că procurorul stabilește doar întreruperea termenului de prescripție de tragere la răspundere penală pentru prima faptă comisă și nu se pronunță asupra vinovăției persoanei pentru comiterea celeilalte fapte, nu se poate afirma că principiul prezumției nevinovăției este afectat. Instanța de judecată are competența să constate vinovăția persoanei pentru ambele fapte comise.

57. Totodată, Procuratura Generală susține că, având în vedere textul „[...] poate fi aplicată pedeapsa [...]”, rezultă că prevederile contestate nu se referă la existența unei hotărâri definitive. Așadar, la faza de urmărire penală, norma contestată nu poate fi interpretată în sensul existenței unei hotărâri definitive cu privire la infracțiunea comisă ulterior.

58. Cu referire la aplicabilitatea prevederilor contestate la faza de judecare a cauzei penale, Procuratura Generală susține că ambele fapte ar trebui să fie conexe și examinate de către aceeași instanță de judecată. Prin conexarea cauzelor penale instanța de judecată va putea constata dacă inculpatul a comis și cea de-a doua infracțiune și, respectiv, dacă termenul de prescripție de tragere la răspundere penală cu privire la prima infracțiune urmează a fi întrerupt. În lipsa unei conexări a celor două cauze, instanța de judecată care examinează prima faptă nu ar putea constata întreruperea prescripției doar potrivit unei ordonanțe de punere sub învinuire.

59. Procuratura Generală susține că prevederile contestate de autor nu afectează prezumția nevinovăției sau dreptul la un proces echitabil, iar criticile autorului se referă, de fapt, la o chestiune de interpretare și aplicare a prevederilor contestate care urmează a fi soluționată de instanțele de judecată.

60. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice susține că prevederile contestate prezintă carențe sub aspectul interpretării și al aplicării, însă această chestiune urmează a fi soluționată de instanțele de judecată. Dat fiind faptul că prevederile contestate au fost modificate prin Legea nr. 136 din 6 iunie 2024, această problemă de interpretare și de aplicare a legii penale a dispărut. Din acest motiv, Institutul consideră că a dispărut și necesitatea efectuării controlului de constituționalitate al prevederilor contestate.

61. Deși și-au prezentat opiniile pe marginea sesizărilor nr. 71g/2024 și nr. 158g/2024, Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova și Centrul de Resurse Juridice din Moldova nu au prezentat argumente cu referire la încălcarea prezumției nevinovăției în contextul normei contestate de autor.

B. Fondul cauzei

a) Principii generale

62. Curtea reține că articolul 21 din Constituție garantează principiul prezumției de nevinovăție, potrivit căruia orice persoană acuzată de comiterea unui delict este prezumată nevinovată până atunci când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

63. Principiul prezumției de nevinovăție impune, *inter alia*, ca, în îndeplinirea funcțiilor lor, instanțele de judecată să nu pornească de la ideea preconcepută potrivit căreia persoana a comis fapta care-i este imputată.

64. Sub acest aspect, în preambulul Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale se menționează că „[p]rezumția de nevinovăție ar fi încălcată în cazul în care declarațiile publice ale autorităților publice sau decizii judiciare, altele decât cele privind stabilirea vinovăției, se referă la o persoană suspectată sau acuzată ca fiind vinovată, atât timp cât vinovăția persoanei respective nu a fost dovedită conform legii. Aceste declarații și decizii judiciare nu ar trebui să reflecte opinia că persoana respectivă este vinovată. Acest fapt nu ar trebui să aducă atingere actelor de urmărire penală care urmăresc să probeze vinovăția persoanei suspectate sau acuzate, cum ar fi rechizitoriul, și nici deciziilor judiciare în urma cărora produce efecte o hotărâre suspendată, cu condiția respectării dreptului la apărare. De asemenea, acest fapt nu ar trebui să aducă atingere hotărârilor preliminare de natură procedurală, luate de autoritățile judiciare sau de alte autorități competente, care se întemeiază pe suspiciuni sau pe elemente de probă incriminatoare, cum ar fi deciziile de arest preventiv, cu condiția ca aceste hotărâri să nu se refere la persoana suspectată sau acuzată ca fiind vinovată. Înaintea pronunțării unei hotărâri preliminare de natură procedurală, autoritatea competentă ar putea fi nevoită să verifice dacă există suficiente elemente de probă incriminatoare împotriva persoanei suspectate sau acuzate care să justifice hotărârea respectivă, iar hotărârea poate conține referiri la aceste elemente”.

65. Totodată, Curtea subliniază că principiul prezumției de nevinovăție, garantat de articolul 6 § 2 din Convenția Europeană, se aplică și în cazul în care se desfășoară în paralel două procese penale împotriva reclamantului. În astfel de cazuri, prezumția de nevinovăție se opune unui verdict privind vinovăția pentru o anumită infracțiune în afara procesului penal desfășurat în fața instanței competente, indiferent de garanțiile procedurale din cadrul procedurilor paralele și în pofida considerentelor generale de oportunitate. Astfel, luarea în considerare, în cadrul unui proces privind o anumită infracțiune, a faptului că un reclamant a comis o altă infracțiune care face obiectul unei proceduri paralele este contrară dreptului reclamantului de a fi prezumat nevinovat în cazul celei de-a doua infracțiuni (*Kangers v. Letonia*, 14 martie 2019, §§ 60-61).

66. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că trebuie făcută o deosebire fundamentală între afirmația că persoana este doar suspectată de comiterea unei infracțiuni și afirmația clară, care nu se bazează pe o hotărâre definitivă, că persoana a comis o infracțiune. Cea din urmă afirmație încalcă principiul prezumției de nevinovăție, în timp ce prima declarație a fost considerată, în repetate rânduri, drept compatibilă cu articolul 6 din Convenție (a se vedea *Peltreanu-Villeneuve v. Elveția*, 28 octombrie 2014, § 32; *Ismoilov și alții v. Rusia*, 24 aprilie 2008, § 166; *Didu v. România*, 14 aprilie 2009, § 38; *Kurban v. Turcia*, 24 noiembrie 2020, § 52).

67. Prin urmare, Curtea a subliniat importanța alegerii cuvintelor de către funcționarii publici în declarațiile lor înainte ca o persoană să fie judecată și găsită vinovată pentru o anumită infracțiune (a se vedea *Ismoilov și alții v. Rusia*, 24 aprilie 2008, § 166).

68. De asemenea, Curtea a constatat că articolul 6 § 2 este aplicabil în procedura de revocare a unei decizii de suspendare condiționată a executării pedepsei cu închisoarea în care s-a făcut referire la noua anchetă penală în curs împotriva reclamantului. Astfel, în cauza *El Kaada v. Germania*, 12 noiembrie 2015, §§ 45, 62-63, 66, reclamantul a susținut că prezumția de nevinovăție a fost încălcată prin faptul că instanțele naționale, susținând că acesta a comis o altă infracțiune în perioada de probă, i-au revocat suspendarea pedepsei, deși acuzațiile privind noua infracțiune nu fuseseră confirmate printr-o hotărâre definitivă. Revocarea suspendării pedepsei reclamantului de către instanțele interne s-a bazat pe articolul 26§1 (1) din Legea tribunalelor pentru minori. Aceste prevederi stabileau o condiție prealabilă pentru ca instanțele naționale să revoce suspendarea pedepsei cu închisoarea, și anume ca persoana să comită o infracțiune în timpul perioadei de încercare. Curtea a reținut că această prevedere era suficient de clară și obliga instanțele naționale să constate cu certitudine că persoana în discuție a comis o nouă infracțiune. Nu era suficient ca instanțele să constate că persoana în cauză era suspectată de comiterea unei noi infracțiuni. Prin urmare, Curtea a constatat că afirmațiile instanței de judecată conform cărora reclamantul s-a făcut vinovat de o altă infracțiune înainte să fie găsit vinovat pentru comiterea unei noi infracțiuni de către instanțele competente, printr-o hotărâre definitivă, au încălcat principiul prezumției nevinovăției.

69. Totodată, Curtea Europeană a menționat că articolul 6 § 2 este incident și în cazul declarațiilor făcute în cadrul unei proceduri penale paralele împotriva unor coînculpați care nu aveau efecte asupra reclamantului, în măsura în care a existat o legătură directă între procedura împotriva reclamantului și această procedură paralelă. Curtea Europeană a explicat că, chiar dacă declarațiile făcute în cadrul procedurii paralele nu aveau niciun efect asupra reclamantului, acestea pot avea totuși un efect prejudiciabil asupra procesului său, ca și o afirmare prematură a vinovăției unui inculpat făcută de orice altă autoritate publică în strânsă legătură cu un proces penal pendinte (a se vedea *Karaman v. Germania*, 27 februarie 2014, § 43; *Bauras v. Lituania*, 31 octombrie 2017, § 52).

70. Cu ocazia examinării altor cauze, Curtea Europeană a reiterat că prezumția de nevinovăție este încălcată dacă o hotărâre judecătorească reflectă sentimentul că acuzatul este vinovat fără stabilirea legală în prealabil a vinovăției acestuia și, în special, fără ca acesta să fi avut ocazia să exercite drepturile apărării. La fel se poate întâmpla și în lipsa unei constatări formale; este suficientă o motivație care să dea de gândit că judecătorul consideră că persoana vizată este vinovată (*Didu v. România*, 14 aprilie 2009, § 39).

71. Curtea reamintește că, spre deosebire de Curtea Europeană, ea efectuează doar o analiză a legislației relevante la modul abstract, pentru a stabili dacă aceasta respectă principiile constituționale interpretate în concordanță cu standardele care pot fi deduse din Convenție, prin prisma jurisprudenței Curții Europene (a se vedea HCC nr. 27 din 13 noiembrie 2020, § 72).

b) Aplicarea principiilor generale în prezenta cauză

72. Astfel, aplicând în prezenta cauză principiile generale de mai sus, Curtea va examina dacă prevederile contestate de autor respectă principiul prezumției nevinovăției.

73. Curtea notează că dispozițiile contestate din articolul 60 alin. (4) din Codul penal, până la redactarea Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, stabileau condiția în care cursul prescripției tragerii la răspundere penală se întrerupe. Aceste dispoziții prevedeau că „prescripția se va întrerupe dacă până la expirarea termenelor prevăzute [...] persoana va săvârși o [altă/nouă] infracțiune [...]”. Autorul sesizării invocă neclaritatea normei, susținând că expresia legală „persoana va săvârși o infracțiune” coroborată cu textul tezei a doua „calcularea prescripției [...] începe din momentul săvârșirii unei infracțiuni noi” nu permite o concluzie univocă referitor la determinarea momentului din care operează întreruperea cursului prescripției și se începe calcularea unui nou termen. Autorul sesizării menționează că, în cauza în care a fost ridicată excepția, apărătorul inculpatului a invocat împlinirea termenului de prescripție pentru infracțiunea comisă și a solicitat liberarea inculpatului de răspundere penală. Acuzatorul de stat, la rândul său, a invocat că în jurisdicția aceleiași instanțe în privința inculpatului se examinează o nouă cauză penală, care trebuie luată în calcul și care, de fapt, duce la întreruperea efectivă a cursului prescripției. Având în vedere această contrarietate de demersuri, instanța de judecată a considerat că norma contestată suferă de neclaritate și nu permite a determina momentul din care operează întreruperea curgerii prescripției.

74. Curtea notează că, din punct de vedere al naturii juridice, prescripția tragerii la răspundere penală constituie o cauză extinctivă de liberare de răspundere penală, care este determinată de trecerea timpului. Pe de o parte, prescripția impune un termen de decădere pentru organele judiciare din perspectiva tragerii la răspundere penală a persoanelor care comit infracțiuni, iar pe de altă parte, acest termen este apreciat de legislator ca fiind suficient de mare pentru ca societatea să uite faptele incriminate săvârșite și efectele acestora, ca urmare a diminuării treptate a impactului lor asupra relațiilor sociale.

75. Prerogativa statului de a trage la răspundere penală persoanele care comit infracțiuni nu mai poate fi pusă în operă dacă această acțiune nu este efectuată într-un anumit interval de timp. Astfel, prescripția răspunderii penale poate fi calificată drept o formă de sancționare a pasivității organelor statului.

76. Legislatorul a stabilit termene de prescripție a tragerii la răspundere penală în funcție de gravitatea infracțiunilor. Pentru liberarea de răspundere penală, termenul de prescripție trebuie să curgă fără intervenția vreunui act sau a unei circumstanțe de natură să readucă în conștiința publică fapta comisă.

77. În același timp, legislatorul a stabilit la articolul 60 alin. (4) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, situația care conduce la întreruperea termenului de prescripție. Prin norma contestată, legislatorul a considerat că comiterea unei noi infracțiuni în interiorul termenului de prescripție are ca efect readucerea în atenția societății a faptului comiterii infracțiunii inițiale și, prin urmare, întrerupe cursul prescripției și amână producerea efectelor sale.

78. Având în vedere că, potrivit articolului 72 alin. (3) lit. n) din Constituție, legislatorul are competența de a reglementa infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora, Curtea menționează că acesta are și prerogativa de a stabili motivele de întrerupere a prescripției răspunderii penale pe baza unor considerente de politică penală, care au ca efect liberarea de răspundere penală.

79. Analizând argumentele participanților la proces (a se vedea §§ 54-60), Curtea observă că, de fapt, prin criticile sale, autorul sesizărilor ridică o problemă de interpretare și de aplicare a motivului de întrerupere a prescripției tragerii la răspundere penală, care nu ține de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 2 din 18 ianuarie 2022, § 19; DCC nr. 120 din 13 septembrie 2022, § 26; DCC nr. 46 din 27 aprilie 2023, § 29).

80. În acest context, Curtea notează că instanțele de judecată au competența de a stabili sensul textului de lege criticat prin simpla aplicare a regulilor de interpretare lingvistică și a principiilor incidente stabilite de Codul penal, pornind de la sensul textului criticat, în conformitate cu principiul prezumției nevinovăției.

81. De asemenea, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut că legea penală nu poate să exceleze în texte explicative. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Astfel, rolul decizional acordat instanțelor de judecată urmărește tocmai înlăturarea dubiilor care persistă cu ocazia interpretării normelor (a se vedea DCC nr. 38 din 25 aprilie 2024, § 21; DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 22).

82. De altfel, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că rolul decizional conferit instanțelor de judecată urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (*Dobrilă v. România*, 6 decembrie 2022, § 12; *PRIMA SH.P.K. și Artan Kozmai v. Albania*, 19 septembrie 2023, § 15-16).

83. Totodată, în decizia *Schimanek v. Austria*, 1 februarie 2000, Curtea Europeană a reținut că jurisprudența și doctrina juridică au dezvoltat criterii suplimentare care au făcut legea aplicabilă suficient de accesibilă și previzibilă. Așadar, rezultă că poate contribui la aplicarea previzibilă a unei norme penale și practica judiciară (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 36 din 19 aprilie 2018, § 31).

84. În același context, Curtea observă că, potrivit Legii nr. 64 din 30 martie 2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, asigurarea interpretării și aplicării uniforme a legislației în sistemul de justiție ține de competența Curții Supreme de Justiție (a se vedea articolul 2 alineatul (2) din Lege).

85. Suplimentar, Curtea notează că dacă în procesul judecării cauzei se atestă dificultăți la aplicarea normelor de drept material sau procedural, instanța de judecată îi poate solicita Curții Supreme de Justiție, din oficiu sau la cererea părților, emiterea unui aviz consultativ cu privire la aplicarea legislației. Avizul consultativ poate fi solicitat de către instanța de judecată care examinează cauza dacă (i) norma de drept urmează a fi aplicată în cauza examinată în instanța de judecată; (ii) lămurirea problemei de drept este determinantă pentru soluționarea cauzei și se referă la dificultăți de aplicare a normei de drept susceptibile de interpretări diferite și (iii) problema este nouă, interpretarea dată problemei de drept nu a fost explicată anterior de către Curtea Supremă de

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 60 ALIN. (4) DIN CODUL PENAL

Justiție (a se vedea articolele 7 alineatul (10) și 331² alineatele (1) și (2) din Codul de procedură penală, precum și articolul 4 din Legea nr. 64 din 30 martie 2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție).

86. De altfel, și Curtea Europeană nu ezită să afirme că rolul instanțelor supreme este să remedieze contradicțiile dintre soluțiile judiciare în cauze similare, pentru aplicarea efectivă a principiului certitudinii juridice (*Ștefan și Ștef v. România*, 27 ianuarie 2009, § 33; *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România* [MC], 29 noiembrie 2016, § 123).

87. Din aceste considerente, Curtea constată că textul contestat nu afectează articolul 21 din Constituție, din perspectiva argumentelor invocate în sesizare.

88. Prin urmare, Curtea conchide că textul „prescripția se va întrerupe dacă [...] persoana va săvârși o infracțiune” din articolul 60 alin. (4) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, este constituțional.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se resping* sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 60 alin. (4) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024, ridicate din oficiu de dl judecător Ghenadie Eremciuc, în dosarele nr. 1-664/2019 și nr. 1-62/2023, pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central.

2. *Se recunoaște constituțional* textul „prescripția se va întrerupe dacă [...] persoana va săvârși o infracțiune” din articolul 60 alin. (4) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 136 din 6 iunie 2024.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău 16 aprilie 2025
HCC nr. 5
Dosarul nr. 71g/2024